

Den 28. april 2000 afgav jeg endelig rapport om min inspektion af Arresthuset i Køge den 7. december 1999. I rapporten bad jeg arresthuset om udtalelser og om underretning mv. med hensyn til forskellige forhold. Jeg bad om at disse udtalelser og underretninger mv. blev sendt gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen for at direktoratet kunne få lejlighed til at kommentere det som arresthuset anførte.

Jeg modtog med brev af 21. november 2000 fra Direktoratet for Kriminalforsorgen en udtalelse af 19. juni 2000 med bilag fra Arresthuset i Køge samt direktoratets bemærkninger.

Efter min foreløbige gennemgang af de modtagne udtalelser anmodede jeg med skrivelse af 27. november 2000 Direktoratet for Kriminalforsorgen om en supplerende udtalelse om arresthusets gårdtursareal.

Jeg modtog en udtalelse af 13. december 2000 fra Direktoratet for Kriminalforsorgen om et punkt der var udskudt i første omgang, og som angår grundlaget for forhørsceanbringelser.

Jeg modtog endvidere en udtalelse af 12. januar 2001 fra Direktoratet for Kriminalforsorgen om gårdtursarealet.

Jeg afgav herefter den 15. februar 2001 opfølgingsrapport (1). Jeg anmodede om udtalelser mv. om nogle nærmere angivne forhold.

Ved brev af 31. maj 2001 rettede pensioneret politimester Kurt Cornelius Larsen henvendelse hertil om det der var anført i inspektionsrapporten om arresthusets gårdtursarealer.

Med brev af 7. maj 2001 anmodede jeg Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse i den anledning.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har herefter afgivet to udtalelser af 13. juni 2001 dels vedrørende inspektionen af arresthuset, dels i anledning af Kurt Cornelius Larsens henvendelse.

Jeg skal herefter meddele følgende:

Ad pkt. 2.3.3. – Besøgsrum

Jeg bad arresthuset om at oplyse hvornår en udskiftning af inventaret i besøgsrummet kunne forventes.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har hertil oplyst at arresthuset har oplyst at der er truffet aftale med direktoratet om at udskiftning af inventaret i besøgsrummene iværksættes i 2001 – eventuelt ved en tillægsbevilling til arresthuset, såfremt udgiften ikke kan afholdes af arresthusets eget budget.

Direktoratet har endvidere oplyst at det er aftalt med arresthuset at direktoratet umiddelbart efter sommerferien 2001 vil drøfte forskellige forslag til indretning og møblering af besøgsrummene. Det er målet at inventaret i besøgsrummene vil være udskiftet ultimo december 2001.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 2.3.5. – Fritidsrum

Jeg lagde til grund at der er skriftlige vejledninger til samtlige seks motionsmaskiner, og jeg bad om oplysning hvis antagelsen ikke var korrekt.

Arresthuset har oplyst at der var tale om to håndredskaber og en motionscykel hvortil der ikke var vejledning. En nyansat fængselsfunktionær har påtaget sig opgaven med at udarbejde nye vejledninger og øvelsesprogrammer med henblik på korrekt brug og anvendelse af samtlige motionsredskaber. Den pågældende fængselsfunktionær er seminariegodkendt gymnastikinstruktør.

Arrestforvareren har supplerende oplyst at flere af motionsredskaberne er af ældre dato, og at det ikke er muligt at fremskaffe fortrykte vejledninger til disse. I konsekvens heraf har arresthuset taget kontakt til et firma der nu vil bistå med udarbejdelse af vejledninger og træningsprogrammer.

Direktoratet har henholdt sig til arresthusets udtalelse.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 2.3.7. – Gårdtursarealer

I rapporten af 28. april 2000 beskrev jeg gårdtursarealerne der består dels af et stort græsbeklædt areal kaldet 'Grønnegård', dels af fire bure på hver ca. 9,15 m x 4 m og en forgård på ca. 12 m x 3,6 m – alle med gitter i taget. Uden om gårdtursarealet er der en ringmur.

Jeg udtalte i rapporten bl.a.:

”...

Jeg må forstå at forholdet er det at arresthuset (i 1977) er bygget på en sådan måde at det almindelige gårdtursareal er det som jeg ovenfor har betegnet som 'Grønnegård'. Dette er beliggende i det sikrede område og var beregnet til anvendelse som almindeligt gårdtursareal for de indsatte. De fire bure var alene beregnet som gårdtursareal for isolanter.

På et tidspunkt som ikke blev nærmere angivet, men som – forstår jeg – ligger ikke ret lang tid efter åbningen af arresthuset, skete der nogle flugter og flugtforsøg fra gårdtursarealet. Der blev herefter truffet beslutning om ikke længere at anvende dette gårdtursareal, men alene at afvikle gårdture i de fire bure. Arrestforvareren oplyste under inspektionen at man havde overvejet at foretage bygningsmæssige ændringer af (ring)muren for at sikre gårdtursarealet yderligere, men at dette var blevet opgivet efter modstand fra byggeriets arkitekt.

Hvilken myndighed der har truffet afgørelse om den omtalte radikale ændring af anvendelsen af gårdtursarealerne i arresthuset, blev ikke oplyst under inspektionen.

Jeg anmoder arresthuset og Direktoratet for Kriminalforsorgen på baggrund af det der er anført ovenfor, om en nærmere redegørelse for gårdtursarealerne i Arresthuset i Køge, herunder at oplyse hvilken myndighed der har truffet beslutning om den radikale ændring af anvendelsen af arealerne, og tidspunktet herfor.

*Om de fire bure finder jeg i den sammenhæng anledning til at bemærke at de efter min opfattelse er uegnede og utidssvarende til afvikling af gårdture for indsatte der ikke er isolanter, herunder også under hensyn til det antal indsatte som burene skal rumme under gårdturene.
...”*

I udtalelsen af 21. november 2000 anførte Direktoratet for Kriminalforsorgen følgende:

”...

Arresthuset har oplyst, at den såkaldte 'Grønnegård' (af ombudsmanden kaldet 'udsigtsgård') ved arresthusets ibrugtagning i 1977 blev anvendt til afholdelse af gårdtur for ikke isolerede.

På baggrund af en del undvigelser fra 'Grønnegård', hvor muren er ca. 3,20 m høj, blev afholdelse af gårdtur i området bragt til ophør. Der foreligger ikke oplysninger om, hvorvidt afgørelsen herom blev truffet af direktoratet eller arrestinspektøren.

Ved bygningssyn – angiveligt medio 80'erne – hvor der var stillet forslag om overdækning af arealet, blev arresthuset af ingeniøren informeret om, at arealet aldrig havde været tiltænkt det planlagte formål, dels på grund af murens ringe højde, dels de arkitektoniske forhold på stedet.

Arresthuset har telefonisk oplyst, at man finder, at 'Grønnegården' af sikkerhedsmæssige grunde er uegnet til gårdtur for det nuværende klientel i arresthuset.

Direktoratet kan oplyse, at direktoratet ikke ses at have truffet afgørelse om gårdtur i Grønnegården.

Direktoratet har i 1995 og 1996 givet bevilling til overdækning af forgården til gårdtursarealet med henblik på at sikre, at området kunne (og agtedes) anvendt til yderligere aktiviteter med de indsatte. Projektet blev afsluttet ultimo 1996.

Endvidere har direktoratets rejseinspektion i sin rapport af 6. marts 1997 om besøg i arresthuset den 5. december 1996 skrevet følgende: 'Der er udgang til et gårdtursareal med fire rektangulære fangegårde, hvis størrelse ikke giver mulighed for de store fysiske udfoldelser, i hvert fald ikke hvis samtlige indsatte er på gårdtur samtidig. Blandt andet for at imødegå dette problem er der for nylig

gennemført en sikkerhedsmæssig overdækning af forgården til gårdtursarealet, så dette areal kan anvendes til aktiviteter med de indsatte.’

Direktoratet er enig i, at ’Grønnegården’ ikke under de nuværende forhold er egnet til almindelig anvendelse som gårdtursareal, hvilket efter det oplyste formentlig heller ikke har været forudsat ved opførelsen af arresthuset.

Under henvisning til det oplyste om de aktuelle gårdtursforhold finder direktoratet, at det bør overvejes nærmere, om der er mulighed for at forbedre adgangen til gårdtur gennem en ændret tilrettelæggelse af gårdtursafviklingen, herunder gennem en forøget anvendelse af forgården, eller eventuel inddragelse af en del af ’Grønnegården’ til gårdtursareal.

Direktoratet har bedt arresthuset overveje disse spørgsmål. Ombudsmanden vil blive orienteret om sagens videre forløb.

...”

Den 27. november 2000 skrev jeg således til Direktoratet for Kriminalforsorgen:

” ...

Hermed bekræfter jeg modtagelsen af direktoratets udtalelse af 21. november 2000 om min rapport af 28. april 2000 om inspektion af Arresthuset i Køge den 7. december 1999. Ved inspektionen konstaterede jeg at gårdture alene blev afviklet i fire ’bure’ og i en ’forgård’. Et areal benævnt ’Grønnegård’ blev ikke benyttet til gårdture.

Arresthuset oplyste under inspektionen at de fire bure oprindeligt alene var tiltænkt isolationsanbragte, og ’Grønnegård’ var beregnet til almindeligt gårdtursareal for ikke isolerede indsatte. Efter nogle flugter fra dette areal kort tid efter arresthusets åbning i 1977 havde man opgivet at anvende dette areal til gårdtur, der herefter alene bliver afviklet i de fire bure og i ’forgården’.

Jeg anmodede om en nærmere redegørelse for gårdtursarealerne i arresthuset, herunder om oplysning om hvilken myndighed der har truffet beslutning om den radikale ændring af anvendelsen af arealerne og tidspunktet herfor. Jeg gjorde samtidig nogle bemærkninger om de fire bure.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i udtalelsen af 21. november 2000 oplyst

at ’Grønnegården’ ved ibrugtagningen af arresthuset i 1977 blev anvendt til gårdtursareal for ikke-isolerede,

at dette ophørte efter nogle flugter,

at direktoratet ikke ses at have truffet en afgørelse om gårdtur i 'Grønnegården', og

at en ingeniør i midten af 1980erne oplyste arresthuset om at arealet aldrig havde været tiltænkt det planlagte formål, dels på grund af murens ringe højde (3,20 m), dels på grund af de arkitektoniske forhold på stedet.

Til brug for min bedømmelse af det passerede finder jeg at måtte bede om at modtage så præcise oplysninger om gårdtursarealerne ved arresthuset som muligt. Jeg går ud fra at det ved planlægningen af arresthuset har ligget klart hvilke gårdtursarealer der skulle anvendes til hvad, og at dette må fremgå af byggesagen med tilhørende tegninger mv. Jeg må umiddelbart stille mig tvivlende over for at der ved et arresthusbyggeri i 1977 er blevet planlagt gårdtursareal der alene består af de fire bure, samtidig med etableringen af 'Grønnegården' omgivet af en ringmur på 3,20 m. Jeg henviser også til de oplysninger som jeg modtog under inspektionen om den oprindelige anvendelse af gårdtursarealerne.

Om 'forgården', som direktoratet peger på en øget anvendelse af, finder jeg anledning til allerede nu at bemærke at en sådan øget anvendelse kun i meget begrænset omfang vil indebære en forbedring for de indsatte. Jeg henviser til det som jeg anførte i rapporten om de fire bure.

Af hensyn til det videre arbejde med opfølgingsrapport om inspektionen anmoder jeg om svar hurtigst muligt.

..."

Direktoratet har i udtalelsen af 12. januar 2001 anført følgende:

"...

Det fremgår af sagens akter, at det i overensstemmelse med ombudsmandens antagelser oprindeligt har været forudsat, at den såkaldte 'Grønnegård' skulle anvendes til fælles gårdtursarealer for ikke-undvigelsestruede indsatte.

Det fremgår endvidere af sagen, at man af sikkerhedsmæssige årsager oprindeligt overvejede at overdække hele 'Grønnegården', men at man valgte at afstå herfra, da det ikke ansås for muligt at tilvejebringe den fornødne ekstrabevilling hertil. I stedet blev arresthuset henvist til at benytte de fire overdækkede gårde samt den mindre overdækkede del af 'Grønnegården' til undvigelsestruede indsatte.

Direktoratet beklager, at disse oplysninger ikke fremgik af udtalelsen af 21. november 2000, som alene var baseret på en udtalelse fra en ingeniør under et bygningsyn.

Der henvises i øvrigt til direktoratets udtalelse af 21. november 2000, navnlig det oplyste om, at direktoratet i samarbejde med arresthuset vil overveje muligheden for at forbedre adgangen til gårdtur for de indsatte.
...”

Jeg udtalte herefter følgende:

”Jeg lægger herefter til grund at det ved opførelsen og ibrugtagningen af Arresthuset i Køge var forudsat at ”Grønnegård” skulle anvendes til fælles gårdtursareal for ikke-undvigelsestruede indsatte. Undvigelsestruede og – går jeg ud fra – isolanter skulle anvende de fire bure og forgården hertil. Jeg må forstå at det er Direktoratet for Kriminalforsorgen der har truffet en beslutning herom (”I stedet blev arresthuset henvist til ...”).

Jeg er enig med direktoratet i at det er beklageligt at disse oplysninger ikke fremgik af den udtalelse af 21. november 2000 som direktoratet afgav i anledning af mine spørgsmål om gårdtursarealerne.

Jeg må endvidere lægge til grund at ”Grønnegård” fra et tidspunkt som ikke kan oplyses præcist, men som sandsynligvis ligger længere end 20 år tilbage i tiden, ikke er blevet benyttet som forudsat og som besluttet af Direktoratet for Kriminalforsorgen til gårdtursareal for ikke-undvigelsestruede indsatte. Jeg må – således som sagen foreligger oplyst – lægge til grund at beslutningen herom er truffet af arresthuset uden forelæggelse for direktoratet.

Jeg må finde dette forhold overordentligt kritisabelt.

Folketingets Retsudvalg modtager en genpart af denne opfølgingsrapport som led i den almindelige orientering af udvalget om ombudsmandens inspektionsvirksomhed. Jeg har, for så vidt angår dette punkt om gårdtursarealerne, med denne orientering henvist til ombudsmandslovens § 24 hvorefter ombudsmanden – hvis undersøgelsen af en sag viser at der i den offentlige forvaltning må antages at være begået fejl eller forsømmelser af større betydning – skal give meddelelse til Folketingets Retsudvalg og til vedkommende minister. Jeg har således også orienteret justitsministeren om dette punkt.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har henvist til at direktoratet i udtalelsen af 21. november 2000 har oplyst at direktoratet i samarbejde med arresthuset vil overveje muligheden for at forbedre adgangen til gårdtur for de indsatte.

Jeg henviser til det som jeg har anført om afvikling af gårdture i de fire bure og forgården, og jeg henstiller at arbejdet med at forbedre gårdtursarealerne bliver fremskyndet mest muligt. Jeg udbeder mig underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.”

Den 31. marts 2001 skrev pensioneret politimester Kurt Cornelius Larsen således hertil:

”...

Det er blevet mig bekendt, at De i forbindelse med en rapport om en inspektion af Arresthuset i Køge den 7. december 1999 (j.nr. 1999-3037-628 JU) har udtalt Dem særdeles kritisk om nogle dispositioner, jeg i sin tid har truffet qua daværende politimester i Køge (1978-1990) – og dermed født arresthusinspektør – nemlig vedrørende anvendelsen af et mindre haveareal i arresthusets vestlige side, som tidligere, og formodentlig siden arresthusets indvielse i 1977, har været anvendt som gårdtursareal.

Selv om mit navn ikke er nævnt i sagen, er det klart, at kritikken vedrører mig og en af mig i min tjenestetid, formentlig den 18. eller 19. august 1979, i samråd med den daværende arrestforvarer eller med min indforståelse truffet beslutning, hvorved jeg inddrog de indsattes adgang til gårdtur på havearealet efter gentagne tilfælde af fangeflugt over ringmuren.

Da jeg, uanset de mange år, der er gået siden, finder, at Deres konklusion er yderst belastende for mig personligt, og dertil hviler på et for mig at se utilstrækkeligt grundlag, er det vigtigt for mig at knytte nogle kommentarer til afgørelsen, som har fået en vis udbredelse i lokalsamfundet.

Jeg må forudskikke den bemærkning, at min, såvel som andre nøglepersoners erindring om de meget gamle begivenheder, er beskeden – bortset fra hovedlinierne – og at skriftligt materiale vedrørende begivenhedsforløbet – så vidt mig bekendt – hverken foreligger i arresthusets arkiv eller ved politimesterembedet i Køge.

Så vidt jeg har forstået, gælder den voldsomme påtale dels selve iværksættelsen af mit 'stop' for gårdture i den såkaldte 'Grønnegård' eller 'Udsigtsgård', dels opretholdelsen af foranstaltningen, efter at visse forbedringer af sikkerheden i den indre arrest var besluttet, mens direktoratet havde afslået arresthusets forslag om forbedringer af ringmuren.

Nævnte mur er 3,20 m. høj og er beliggende mellem arresthuset og den stærkt befærdede Ringvejen, altså direkte ud mod det fri. Dette har i øvrigt i tidens løb givet anledning til problemer med at forhindre kontakt mellem de indsatte og personer udenfor.

Hvad angår iværksættelsen, er afgørelsen, som nævnt, truffet af mig i samråd med den daværende arrestforvarer, formentlig den 18. eller 19. august 1979, efter at 2 indsatte den 18. august var undløbet over ringmuren i forbindelse med gårdtur. Det var i løbet af 1979 flere gange sket, at fanger var undløbet fra arresten, bl.a. over muren, idet de ved at stå på skuldrene af hinanden og med velvillig bistand fra medfanger havde forholdsvis let ved at kravle over denne. Den omhandlede flugt vakte betydelig opsigt i offentligheden, navnlig på grund af de tidligere tilfælde af flugt eller forsøg herpå, således den 4. februar 1979, hvor 9 indsatte stak af på én gang.

Sikring af arresten mod fangeflugt var derfor et væsentligt problem, som var kendt og kommenteret i dagspressen, jfr. Således Berlingske Tidende for den 19. august 1979, hvoraf fotokopi vedlægges.

Det var åbenbart for alle involverede, og også erkendt af direktoratet, at ringmuren var for lav, og en forbedring af sikkerheden påkrævet. Flugten af 18. august 1979 var for mig og mine medarbejdere så at sige 'dråben, der fik bægeret til at flyde over'. Både hensynet til retssikkerheden,

til personalets sikkerhed og selvrespekt og til kriminalforsorgens troværdighed tilsagde, at brugen af 'Grønnegården' som gårdtursareal, som var en etableret kendsgerning ved min tiltrædelse pr. 1. juni 1978, måtte stoppes omgående.

Spørgsmålet om på forhånd at indhente samtykke fra direktoratet var ikke aktuelt i den foreliggende anspændte og akutte situation, og næppe overvejet. Dels var ansvaret for opretholdelse af ro og orden i arresten mit og arrestforvarerens, dels var dispositionen tænkt som en foreløbig foranstaltning. Jeg må herved støtte mig til et interview i 'Dagbladet' fra den 22. august 1979, hvorfra jeg kan citere følgende:

'Hvor længe vi (jeg) kan blive nødt til at opretholde denne praksis, ved vi ikke, men vi må have en grundig undersøgelse af omstændighederne omkring fangeflugten. Denne skulle være færdig i slutningen af ugen. Derefter sendes der rapport til Direktoratet for Kriminalforsorgen.... Det har i alt fald vist sig, at den (muren) ikke er nogen reel hindring, men hvad vi skal gøre ved muren, ved vi ikke endnu' (citater slut).

Dette er så givetvis sket, og jeg må gå ud fra, at der i rapporten også har været en omtale af den aktuelle situation i arresthuset, men jeg har beklageligvis ingen erindring om indholdet af indberetningsrapporten, som formentlig er konciperet af arrestforvareren.

Som et resultat af rapporten satte direktoratet et undersøgelsesarbejde i gang, og i september 1979 modtog arresten inspektionsbesøg af et udvalg fra direktoratet, der skulle vurdere mulighederne for en sikring af arresten (oplyst i 'Dagbladet' fra den 22. august 1979). Resultatet blev, at udvalget foreslog nogle væsentlige forbedringer, hvad angår den indre sikkerhed, mens forslag om at forhøje ringmuren som én blandt flere muligheder ikke nød fremme af økonomiske grunde. Flugtrisikoen bestod således stadig, idet forholdene i den henseende var uændrede, og i øvrigt består den dag i dag.

Om årsagen til, at ordningen er opretholdt i min tjenestetid, bemærkes følgende:

I en udtalelse til Dem fra Direktoratet for Kriminalforsorgen er det anført at 'Arresthuset på et tidspunkt – formentlig i oktober 1979 – blev henvist til at benytte de 4 overdækkede gårde, samt den mindre overdækkede del af "Grønnegården", til undvigelsestruede indsatte.' Dette har De forstået således, at Direktoratet på dette tidspunkt har besluttet, at ikke-undvigelsestruede, hvem det så er, skulle have adgang til det grønne areal under gårdture.

Jeg har personligt ingen erindring om en sådan beslutning. Naturligvis kan jeg ikke udelukke, at der har været kontakt med arrestforvareren, evt. telefonisk, om gårdtursspørgsmålet, men jeg betvivler, at der er truffet nogen bindende beslutning eller er kommet nogen tilkendegivelse til mig eller arresthuset om direktoratets holdning til dette for husets sikkerhed så væsentlige spørgsmål med det indhold, som er angivet foran. Havde det været tilfældet, og havde tilkendegivelsen klargjort, hvilke kategorier af indsatte man anså for ikke-flugttruede, var det selvfølgelig blevet respekteret. Noget andet er for mig utænkeligt. I øvrigt er jeg gået ud fra, at indsatte, der utvivlsomt ikke var flugttruede, f.eks. bødeafsonere eller handicappede personer – hvis sådanne overhovedet forekom – og som udtrykte ønske om at trække frisk luft i 'Grønnegården', også har fået adgang dertil.

Som foran nævnt, var ansvaret for arresthusets sikkerhed mit og arrestforvarerens, og en tilkendegivelse fra direktoratet om en ændring af de bestående forhold, trods arresthusets og min klare holdning og indirekte advarsel, ville reelt have indebåret, at direktoratet i den akutte situation påtog sig ansvaret for husets sikkerhed. Dette må jeg stille mig tvivlende overfor, så meget mere som de uforsvarlige forhold var almindelig kendt og anerkendt.

Da trusselsbilledet fortsat bestod, måtte jeg gå ud fra, at ændringen af 18. eller 19. august 1979 var accepteret – i hvert fald stiltiende – af direktoratet, hvilket også fremgår af den senere korrespondance i sagen, jfr. direktoratets skrivelse af 21. november 2000 in fine. Herved bemærkes, at klientellet i arresthuset på et tidligt tidspunkt undergik en ændring i forhold til de oprindelige intentioner med huset, idet varetægtsfanger fra andre politikredse og navnlig fra Københavns Fængsler, herunder også strafafsonere, der afventede overførsel til statsfængsel, i vidt omfang blev henvist til arresthuset i Køge på grund af pladsmangel i Københavns fængsler. Dette forhold forøgede spændingen i huset og presset på personalet og dermed risikoen for fangeflugt. Muligheden for at lempe alene for såkaldt ikke-flugtruede forelå i realiteten ikke på grund af klientellets sammensætning.

Jeg må derfor protestere imod, at det lægges til grund, at inddragelsen af gårdturene i 'Grønnegården' skete i strid med en af Direktoratet for Kriminalforsorgen truffet beslutning, idet en sådan næppe er truffet, og at min embedsførelse på dette punkt og på dette grundlag karakteriseres som overordentlig kritisabel.

Under henvisning til foranstående vil jeg henstille, at påtalen af 15. februar 2001 tages op til fornyet overvejelse.

...”

I udtalelsen af 13. juni 2001 har Direktoratet for Kriminalforsorgen anført følgende:

” ...

Det skal indledningsvis bemærkes, at arresthuset i sin udtalelse af 19. juni 2000, der blev vedlagt direktoratets skrivelse af 21. november 2000 til ombudsmanden, til direktoratet anførte: 'Ved ibrugtagningen af arresthuset i 1977 blev den såkaldte 'Grønnegård' anvendt til afholdelse af gårdtur for ikke isolerede. På baggrund af en del undvigelse fra 'Grønnegården', hvor murhøjden er ca. 3,20 meter, blev forsøget med afholdelse af gårdtur i området bragt til ophør. Der foreligger ikke oplysninger om, hvorvidt afgørelsen blev truffet af Direktoratet for Kriminalforsorgen eller arrestinspektøren.'

Disse oplysninger blev gentaget i direktoratets skrivelse af 21. november 2000 til ombudsmanden, og det blev videre anført, at direktoratet ikke ses at have truffet afgørelse om gårdtur i 'Grønnegården.'

Som svar på ombudsmandens anmodning af 27. november 2000 om en supplerende udtalelse for så vidt angår gårdtursarealet har direktoratet i skrivelse af 12. januar 2001 bl.a. anført, at man af sikkerhedsmæssige årsager oprindeligt (i forbindelse med arresthusets opførelse i 1976) overvejede at overdække hele 'Grønnegården', men at man valgte at afstå herfra, da det ikke ansås for muligt at tilvejebringe den fornødne ekstrabevilling hertil. I stedet blev arresthuset henvist til at benytte de fire overdækkede gårde samt den mindre overdækkede del af 'Grønnegården' til undvigelsestruede indsatte.

På baggrund af henvendelsen fra pensioneret politimester Kurt Cornelius Larsen skal direktoratet udtale følgende:

Cornelius Larsen har bl.a. anført i sin henvendelse, at 'i en udtalelse til Dem fra Direktoratet for Kriminalforsorgen er det anført, at "Arresthuset på et tidspunkt – formentlig i oktober 1979 – blev henvist til at benytte de 4 overdækkede gårde, samt den mindre overdækkede del af 'Grønnegården', til undvigelsestruede indsatte". Dette har De forstået således, at Direktoratet for Kriminalforsorgen *på dette tidspunkt* (direktoratets fremhævning) har besluttet, at ikke-undvigelsestruede, hvem det så er, skulle have adgang til det grønne areal under gårdture.'

Hertil skal direktoratet bemærke, at der er tale om en beslutning truffet af direktoratet i forbindelse med opførelsen og ibrugtagningen af arresthuset, og *ikke* i efteråret 1979 efter undvigelsen under gårdtur i august 1979. Dette fremgår da også både af direktoratets skrivelse af 12. januar 2001 samt af ombudsmandens opfølgingsrapport af 15. februar 2001.

Cornelius Larsen har i sin henvendelse til ombudsmanden oplyst, at beslutningen om at stoppe brugen af 'Grønnegården' som gårdtursareal i august 1979 er truffet af ham umiddelbart efter undvigelsen.

Om det videre forløb har Cornelius Larsen nævnt, at omstændighederne ved undvigelsen herefter er blevet undersøgt, og at rapporten herom givetvis er blevet sendt til direktoratet. Cornelius Larsen har endvidere nævnt, at han går ud fra, at der i rapporten også har været en omtale af den aktuelle situation i arresthuset.

Den nuværende politimester har i en skrivelse af 5. marts 2001 til direktoratet vedrørende ombudsmandens opfølgingsrapport bl.a. anført, at arresthusets og politiembedets sager herom er blevet destrueret efter de tidligere gældende arkivbestemmelser, men at det af enkeltsager fremgår, at der efter undvigelsen i august 1979 blev korresponderet en del mellem embedet og direktoratet om gårdtursforholdene, og at der blev afviklet mange møder om sikkerhedsspørgsmål mellem arresthuset/arrestinspektøren og direktoratet om bl.a. gennemførelse af en række bygningsmæssige sikkerhedsforanstaltninger. Politimesteren har endvidere henvist til nogle forskellige journalnumre på sager i direktoratet. Politimesterens skrivelse vedlægges.

På baggrund af politimesterens nye oplysninger, herunder angivelse af journalnumre, vedrørende disse sager, kan direktoratet oplyse, at direktoratets daværende 1. kontor i 1979 formentlig fra arresthuset har modtaget en indberetning om undvigelsen fra gårdtursarealet i august 1979. Denne sag er imidlertid i overensstemmelse med arkivlovgivningens bestemmelser herom blevet kasseret.

Det kan således ikke konstateres, om der i en sådan indberetning har været en omtale af arrestinspektørens beslutning om at stoppe brugen af 'Grønnegården' som gårdtursareal.

Cornelius Larsen har endvidere oplyst, at direktoratet på baggrund af undvigelsen satte et undersøgelsesarbejde i gang, og at arresthuset modtog besøg af et udvalg fra direktoratet, der skulle vurdere en sikring af arresthuset. Cornelius Larsen har anført, at udvalget foreslog nogle væsentlige forbedringer af den indre sikkerhed, mens forslag om at forhøje ringmuren ikke nød fremme af økonomiske grunde.

På baggrund af disse oplysninger samt den nuværende politimesters journalnummerhenvisninger i skrivelsen af 5. marts 2001 kan direktoratet oplyse, at det er lykkedes at identificere en sag fra direktoratets daværende 3. kontor, hvoraf det fremgår, at arresthuset i efteråret 1979 på baggrund af de sikkerhedsmæssige problemer havde besøg af Kriminalforsorgens Teknikudvalg. Det fremgår af et notat fra mødet, at man for så vidt angår gårdtursforholdene konstaterede, at der ikke længere var sikkerhedsmæssige problemer, efter at man var ophørt med at benytte 'Grønnegården' til dette formål. Det fremgår dog, at Teknikudvalget havde overvejelser om at foreslå etablering af en ny overdækket gård beliggende i en del af 'Grønnegården', hvor arresthusmuren skulle benyttes på to af siderne og med hegn på de to andre.

Det har imidlertid ikke været muligt at afdække, hvordan direktoratet konkret har forholdt sig til Teknikudvalgets forslag, men som det fremgår af de nedenfor refererede sager, har direktoratet ikke været indstillet på at foretage yderligere sikring af 'Grønnegården'.

Politimesteren i Køge har endvidere i skrivelsen af 5. marts 2001 oplyst, at der i tiden efter beslutningen om at stoppe brugen af 'Grønnegård' som gårdtursareal har været nogle konkrete klagesager fra indsatte. Direktoratet har på baggrund af politimesterens journalnummerhenvisninger undersøgt disse sager. Direktoratet kan herefter oplyse, at man i en afgørelse fra november 1979 har anført, at direktoratet er enig med arrestinspektøren i, at 'Grønnegård' ikke frembyder tilstrækkelig sikkerhed som almindeligt gårdtursareal. Det er endvidere anført: "'Grønnegården' skønnes kun anvendelig til personer, der udstår kortere frihedsstraffe, bødefsonere og enkelte varetægtsfanger, som alle udvælges efter et individuelt skøn. Direktoratet agter ikke at foretage yderligere sikring af "Grønnegården", men man overvejer ombygning og forbedring af de eksisterende gårdtursarealer ("strålegårdene"). Direktoratet kan således tiltræde, at gårdturen i almindelighed afvikles i "strålegårdene".'

Ligeledes på baggrund af en undersøgelse af de sager, som politimesteren har henvist til, kan direktoratet oplyse, at Folketingets Retsudvalg på baggrund af de undvigelser, der havde været fra arresthuset i løbet af 1979 stillede nogle spørgsmål til justitsministeren i relation til sikkerheden i arresthuset.

Direktoratet kan i den forbindelse oplyse, at der i et notat af 4. juli 1980 fra direktoratets daværende 3. kontor til brug for orientering af Folketingets Retsudvalg er anført følgende om ændring af gårdtursarrangement: 'Ud fra et sikkerhedsmæssigt synspunkt er dette spørgsmål blevet mindre aktuelt efter en omlægning af gårdtursafviklingen i august 1979, hvorefter gårdturene nu for størstedelen af klientellets vedkommende afholdes i de lukkede gårdtursgårde. (Gårdturene

afvikledes tidligere på et ikke overdækket areal bag arresthuset, der er omgivet af en ca. 3,3 meter høj ringmur med et ca. 50 cm højt pigtrådshegn).

Politimesteren i Køge har i sin skrivelse af 5. marts 2001 nævnt, at direktoratets rejseinspektion i december 1996 har foretaget inspektion af Arresthuset i Køge. Som allerede nævnt i direktoratets skrivelse af 21. november 2000 til ombudsmanden er det i forbindelse med rejseinspektionens fysiske gennemgang af arresthuset om gårdtursarealet anført: 'Der er udgang til et gårdtursareal med 4 rektangulære fangegårde, hvis størrelse ikke giver mulighed for de store fysiske udfoldelser, i hvert fald ikke hvis samtlige indsatte er på gårdtur samtidig. Bl.a. for at imødegå dette problem er der for nylig gennemført en sikkerhedsmæssig overdækning af forgården til gårdtursarealet, så dette areal kan anvendes til aktiviteter med de indsatte.'

Direktoratet var således, som det fremgår af skrivelserne af 21. november 2000, også i 1996 opmærksom på, at 'Grønnegård' ikke anvendes som gårdtursareal.

På baggrund af de nye sagsoplysninger og journalnummerhenvisninger, som nu fremgår af skrivelserne fra henholdsvis Politimesteren i Køge og Cornelius Larsen, er det således lykkedes at identificere nogle ca. 20 år gamle sager i direktoratet, hvorefter det kan bekræftes, at direktoratet ved en række tilfælde er blevet orienteret om og har accepteret arrestinspektørens beslutning om anvendelse af gårdtursarealet.

Det bemærkes i den forbindelse, at det efter direktoratets opfattelse ligger inden for arrestinspektørens kompetence at træffe en sådan beslutning om anvendelse af gårdtursarealet. Det skal endvidere bemærkes, at direktoratet ikke finder det kritisabelt, at arrestinspektøren i august 1979 traf beslutning om at stoppe brugen af 'Grønnegård' som gårdtursareal ud fra sikkerhedsmæssige overvejelser.

Afslutningsvis kan direktoratet oplyse, at der nu er truffet beslutning om, at der skal ske en sikkerhedsforstærkning af 'Grønnegård', således at arealet kan tages i brug som gårdtursareal. Det forventes, at det samlede hegnsprojekt er færdiggjort i uge 28, hvorefter 'Grønnegård' kan anvendes som gårdtursareal, som udgangspunkt for alle indsatte.

...”

Som det fremgår af det ovenfor anførte har jeg først under selve inspektionen og senere under min behandling af inspektionssagen flere gange stillet spørgsmål om hvilken myndighed der har truffet afgørelsen om anvendelsen af gårdtursarealerne, og hvornår denne afgørelse er truffet.

Min udtalelse af 15. februar 2001 er baseret på de oplysninger som arresthuset og Direktoratet for Kriminalforsorgen er fremkommet med i den anledning. Efter det nu oplyste må jeg lægge til grund

at 'Grønnegården' ved ibrugtagningen af arresthuset i 1977 blev anvendt til afholdelse af gårdtur for ikke-isolerede, og at en anvendelse af dette areal som gårdtursareal var forudsat ved byggeriet – dette fremgår af byggesagen,

at denne anvendelse hvilede på en beslutning der blev truffet af direktoratet allerede i forbindelse med opførelsen og ibrugtagningen af arresthuset,

at den daværende arrestinspektør i august måned 1979 efter en fangeflugt traf afgørelse om at 'Grønnegården' ikke skulle anvendes til gårdtur umiddelbart efter fangeflugten,

at den daværende arrestinspektør underrettede Direktoratet for Kriminalforsorgen om sin beslutning, og

at Direktoratet for Kriminalforsorgen også ved senere lejligheder er blevet orienteret af arresthuset og ved behandlingen af konkrete klager har accepteret arrestinspektørens beslutning om anvendelsen af gårdtursarealet.

Min kritik – ”på det foreliggende grundlag” – bygger, som det fremgår af det der er anført ovenfor, på oplysningerne fra Direktoratet for Kriminalforsorgen om at det var en lokal beslutning der var truffet om anvendelsen af gårdtursarealerne, og at beslutningen ikke var i overensstemmelse med en beslutning der var blevet meddelt arresthuset af direktoratet efter fangeflugten i august 1979.

Det er naturligvis beklageligt at omstændighederne ved anvendelsen af gårdtursarealerne har været forkert oplyst og har givet anledning til en kritik der baserede sig på disse oplysninger. Jeg finder anledning til at pege på at jeg gentagne gange har stillet spørgsmål om de nærmere omstændigheder vedrørende gårdtursarealerne, og at jeg måtte gå ud fra at undersøgelsesmulighederne var udtømt.

Jeg er enig med Direktoratet for Kriminalforsorgen i at det ligger inden for arrestinspektørens kompetence at træffe den afgørelse som han traf i august måned 1979 vedrørende

gårdtursarealerne. På grund af den orientering der ved denne lejlighed og ved senere lejligheder skete af Direktoratet for Kriminalforsorgen om iværksættelsen og opretholdelsen af ordningen, er der efter min opfattelse ikke grundlag for at udtale en kritik af arresthuset.

Under hensyn til at der nu sker en sikkerhedsforstærkning af 'Grønnegården' således at arealet kan tages i brug som gårdtursareal, som udgangspunkt for alle, hvilket jeg tager til efterretning, finder jeg ikke at have fuldt tilstrækkelig anledning til nærmere at undersøge og overveje om jeg har grundlag for at udtale kritik af Direktoratet for Kriminalforsorgen for direktoratets beslutning/accept af den ændrede anvendelse af gårdtursarealerne i forhold til hvad der var forudsat ved opførelsen/ibrugtagningen i 1977.

Ad pkt. 3.1. – Arbejde

Jeg anmodede om oplysning om hvad der gøres for at sikre at flere indsatte tilbydes beskæftigelse i værkstederne.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst at arresthuset har oplyst at arresthuset er opmærksom på at de bygningsmæssige forhold gør det muligt at beskæftige et betydeligt større antal end 12 indsatte i værkstederne. I den forløbne tid har arresthuset i perioder beskæftiget op til 20 indsatte i værkstederne når der har været tilstrækkeligt arbejde til værkstedsdrift. Den 1. januar 2001 blev der ansat en ny ledende værkmester i arresthuset. Det er arresthusets overbevisning at den nyansatte ledende værkmester, der har stor erfaring og et bredt kundekendskab, vil være i stand til i samarbejde med regionsværkmesteren at fremskaffe det fornødne arbejde med henblik på en udvidelse af antallet af indsatte i værkstedsdrift.

Direktoratet har oplyst at der fortsat arbejdes ihærdigt på at fremskaffe arbejde til så mange indsatte som muligt, og at den nytiltrådte værkmester vil intensivere arbejdet med at skaffe egnet beskæftigelse til arresthuset. Direktoratet vil på baggrund af min rapport drøfte mulighederne for at øge antallet af indsatte der kan beskæftiges i fællesskab.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 6.7. – Fællesskab

Jeg henstillede at direktoratet sammen med arresthuset fastsatte regler for hvorledes fællesskab i arresthuset skal praktiseres, og at direktoratet fulgte ordningen i nogen tid.

Direktoratet har oplyst at min henstilling vil blive inddraget i de aktuelle overvejelser om udmøntning af indstillingen om fællesskab i arresthusene.

Den generelle sag om fællesskab i arresthusene er rejst herfra. Jeg vil modtage underretning fra Direktoratet for Kriminalforsorgen om hvad der sker i denne sag. Jeg foretager ikke videre vedrørende inspektionen af Arresthuset i Køge.

Ad pkt. 8.1. – Disciplinærsager

Jeg anmodede direktoratet om en udtalelse om arresthusets fravalg af sanktionsformen bøde.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har anført at det af fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 36 fremgår at direktoratet fastsætter regler om anvendelse og fuldbyrdelse af disciplinærstraf.

Videre fremgår det af § 1 i cirkulære om anvendelse og fuldbyrdelse af disciplinærstraf over for indsatte og om disciplinærsagers gennemførelse, at der som disciplinærstraf anvendes bøde eller strafcelle.

Det er direktoratets opfattelse at arresthusets praksis, hvorefter der kun anvendes bødestraf i forbindelse med hærværk, ikke er i overensstemmelse med cirkulærets § 1. Direktoratet har derfor henstillet at arresthuset overvejer hvordan praksis på dette punkt kan ændres. Direktoratet har endvidere bedt om at blive underrettet om arresthusets overvejelser.

Jeg er enig med Direktoratet for Kriminalforsorgen i at det ikke er i overensstemmelse med det nævnte cirkulære at fravælge bødestraf. Idet jeg går ud fra at arresthuset nu vil administrere i overensstemmelse med cirkulæret foretager jeg ikke videre.

Ad punkt 8.5. - sikringscelleanbringelse

Jeg anmodede arresthuset om at udarbejde nye retningslinier for anbringelse i sikringscelle.

Arresthuset har den 8. marts 2001 udarbejdet en ny instruks vedrørende anbringelse i sikrings- eller observationscelle. Jeg har modtaget et eksemplar af instruksen.

Direktoratet har henholdt sig hertil. Direktoratet har dog meddelt arresthuset at det bør fremgå udtrykkeligt af instruksen at visitation og omklædning skal foretages i alle tilfælde af sikringscelleanbringelse.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Jeg henstillede at der blev etableret en ordning som gør det muligt at overholde sikringscellecirkulærets § 13. Jeg bad om underretning når ordningen var etableret.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst at arresthuset ved brev af 5. april 2001 har oplyst at der den samme dato blev indgået aftale med læge Klaus Hindsø i Køge om lægetilsyn ved sikringscelleanbringelse.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Jeg anmodede direktoratet om at oplyse om tilsyn med sikringscelleanbragte skal ske hvert kvarter, sådan som det er tilfældet med fikserede.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har udtalt at spørgsmålet om tilsyn med indsatte der er anbragt i sikringscelle uden at der er anvendt fiksering, er omtalt i indstillingen om sikringsceller og observationsceller, afgivet af Arbejdsgruppen vedrørende anvendelse af sikringscelle i kriminalforsorgens anstalter og arresthuse. Det er arbejdsgruppens opfattelse at i de tilfælde hvor en indsat er anbragt i sikringscelle uden fiksering, eller i observationscelle, bør den indsatte jævnligt tilses af personalet. Det er endvidere arbejdsgruppens opfattelse at det beror på en konkret vurdering hvor hyppigt tilsyn skal ske. I visse tilfælde vil der kunne være behov for fast vagt eller i hvert fald meget hyppige observationer, mens det i andre tilfælde kan være tilstrækkeligt at tilse med noget længere intervaller.

Der er således ikke fastsat en øvre grænse for hvor længe der må gå mellem de enkelte tilsyn. Det er derfor en vigtig opgave for personalet at der konkret foretages en vurdering af den indsatte tilstand og dermed en stillingtagen til hvor hyppigt observationer skal foretages.

Jeg foretager ikke videre vedrørende dette spørgsmål.

Jeg meddelte min tilslutning til direktoratets opfattelse af at det er tiltrængt med en forbedring af rapportmaterialet i Arresthuset i Køge. Jeg bad om at blive orienteret om hvad der videre skete vedrørende dette spørgsmål.

Direktoratet har oplyst at direktoratet i brev af 21. november 2000 har bedt arresthuset om oplysning om hvordan arresthuset vil sikre den tiltrængte forbedring af rapportmaterialet.

Arresthuset har oplyst at arresthuset har fokuseret på emnerne i SU- og personalemøderegi. Herudover er der foretaget tilmelding af nøglepersoner i arresthuset med henblik på deltagelse i disciplinærkurser.

Direktoratet har henholdt sig til arresthusets udtalelse.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad pkt. 10. – Underretning

Denne opfølgingsrapport sendes til Arresthuset i Køge, Politimesteren i Køge, justitsministeren, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg, de indsatte i arresthuset og pensioneret politimester Kurt Cornelius Larsen.

Ved min underretning af Folketingets Retsudvalg og justitsministeren har jeg specielt henvist til det der er anført om gårdtursarealerne. Jeg betragter herefter sagen om inspektion af Arresthuset i Køge som afsluttet.

Inspektionschef
Lennart Frandsen